

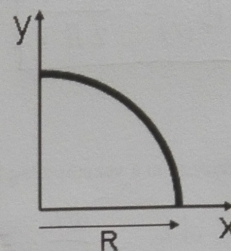
1.	2.	3.	4.	E1.	E2.	Mondat	Összes

NÉV: _____

Neptun kód: _____

Előadó: Márkus / Sarkadi-Barócsi

1. Adott egy λ lineáris töltéssűrűséggel rendelkező szigetelő fonál, melyet negyedkörív alakban meghajlítunk az ábra szerint. A kör középpontja az origóban található, a körív sugara R .

a) A megadott adatokkal fejezze ki egy infinitezimális $d\varphi$ középponti szög alatt látszó ívelem töltését (0,5), valamint az általa keltett $d\vec{E}$ elektromos térerősség járulék nagyságát az origóban! (0,5)

$$dl = R \cdot d\varphi \quad dq = \lambda \cdot dl = \lambda R \cdot d\varphi$$

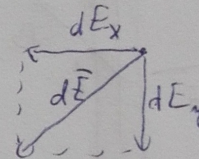
$$|d\vec{E}| = \frac{dq}{4\pi\epsilon_0 R^2} = \frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} d\varphi$$

b) Fejezze ki a $d\varphi$ szög alatt látszó ívelem által az origóban keltett térerősség vektor x és y komponensét (0,5), és írja fel a térerősség-járulékot koordinátás alakban! (0,5)

$$dE_x = -|d\vec{E}| \cdot \cos\varphi = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} \cdot \cos\varphi d\varphi$$

$$dE_y = -|d\vec{E}| \cdot \sin\varphi = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} \cdot \sin\varphi d\varphi$$

$$d\vec{E} = -\frac{\lambda d\varphi}{4\pi\epsilon_0 R} \cdot [\cos\varphi; \sin\varphi]$$

c) Számítsa ki a teljes töltéselrendezés által keltett elektromos térerősséget az origóban, írja fel a vektort koordinátás alakban! (1)

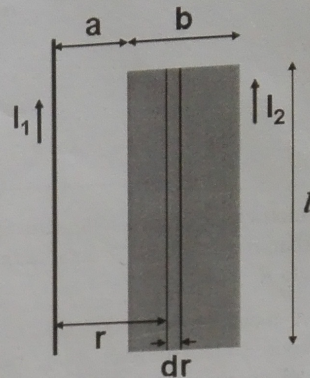
$$E_x = \int dE_x = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} \int_0^{90^\circ} \cos\varphi d\varphi = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} [\sin\varphi]_0^{90^\circ} = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R}$$

$$E_y = \int dE_y = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} \int_0^{90^\circ} \sin\varphi d\varphi = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} [-\cos\varphi]_0^{90^\circ} = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R}$$

$$\vec{E} = -\frac{\lambda}{4\pi\epsilon_0 R} [1; 1]$$

2. Adott egy hosszú egyenes vezető, melyben I_1 áram folyik. Ezzel egy síkban, vele párhuzamosan elhelyezünk egy b szélességű, I_2 árammal egyenletesen átjárt hosszú vezetőszalagot az ábra szerint.

a) Írja fel az I_1 áram által keltett mágneses indukcióvektor nagyságát a vezetéktől mért r távolság függvényében! (0,5)

$$\boxed{B(r) = \frac{\mu_0 I_1}{2\pi r}}$$

$$\left\{ \begin{aligned} \oint \vec{B} \cdot d\vec{l} &= \mu_0 I_1 \\ 2\pi r B &= \mu_0 I_1 \end{aligned} \right.$$

b) Fejezze ki a vezetőszalag infinitezimális, dr szélességű sávjában folyó dI áramerősséget! (0,5)

$$\frac{dI}{I_2} = \frac{dr}{b} \Rightarrow \boxed{dI = \frac{I_2}{b} dr}$$

c) Vizsgálja a vezető szalag kicsiny dr szélességű sávjának l hosszúságú szakaszát! Mekkora $d\vec{F}$ Lorentz-erővel hat erre az I_1 áram által keltett mágneses tér? $d\vec{F}$ nagyságát és irányát r függvényében határozza meg! (1)

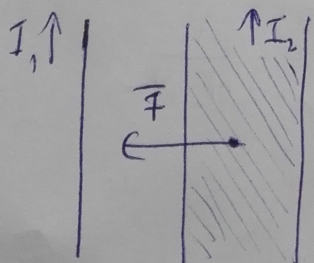
$$d\vec{F} = dI(\vec{e} \times \vec{B}) \quad \vec{e} \perp \vec{B} \Rightarrow |d\vec{F}| = dI l \cdot B$$

$$dF_{(r)} = \frac{I_2 l B}{b} \cdot dr = \frac{\mu_0 I_1 I_2 l}{2\pi b} \cdot \frac{1}{r} dr$$

$d\vec{F}$ a vonalvezető felé mutat

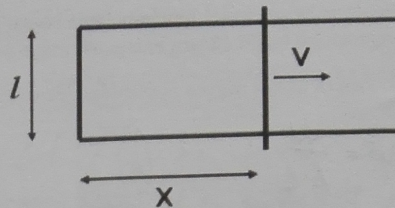
d) Határozza meg a b szélességű vezető szalag l hosszúságú szakaszára ható Lorentz-erő nagyságát és irányát! (1)

$$F = \int dF = \frac{\mu_0 I_1 I_2 l}{2\pi b} \cdot \int_a^{a+b} \frac{1}{r} dr = \frac{\mu_0 I_1 I_2 l}{2\pi b} \cdot \ln \frac{a+b}{a}$$

3. Az ábrának megfelelően Π alakban meghajlított vezetékét fektetünk le, melynek hosszú szárait l hosszúságú, könnyen csúszó vezetékdarabbal zárjuk le. A csúszó vezetékdarabot egyenletes v sebességgel mozgatjuk, a $t=0$ időpillanatban pozíciója x_0 volt.

a) Határozza meg a vezetékáramokban indukált feszültséget, ha az elrendezés az ábra síkjára merőleges, homogén B indukciójú térben van elhelyezve! (A keretben indukált áram által keltett mágneses tértől tekintünk el!) (0,5)

$$\phi = \int \vec{B} \cdot d\vec{A} = B \cdot A = B \cdot l \cdot (x_0 + vt)$$

$$\frac{d\phi}{dt} = Blv \quad |U| = \frac{d\phi}{dt} = Blv$$

b) Fejezze ki a vezetékáramok elektromos ellenállását az idő függvényében, ha tudjuk, hogy a vezetékék hosszegységre eső ellenállása α [Ω/m]. (1)

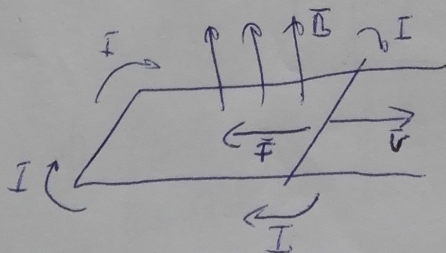
Hurok keresztmetszete: $2(l + x_0 + vt)$

$$R_{(t)} = k \cdot \alpha = 2\alpha(l + x_0 + vt)$$

c) Fejezze ki a hurokban induló $I(t)$ áramerősséget az idő függvényében! (0,5)

$$I_{(t)} = \frac{U}{R_{(t)}} = \frac{Blv}{2\alpha(l + x_0 + vt)}$$

d) Határozza meg a rúd mozgatásához szükséges $F(t)$ erő nagyságát az idő függvényében! (1)

$$\vec{F} = I(\vec{l} \times \vec{B}) \quad \vec{l} \perp \vec{B}$$

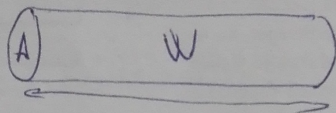
$$|\vec{F}| = I_{(t)} \cdot l \cdot B = \frac{B^2 l^2 v}{2\alpha(l + x_0 + vt)}$$

4. Egy lézer W energiájú fényimpulzust bocsát ki. A nyaláb átmérője d , a fény hullámhossza λ , az elektromágneses tér impulzuson belüli átlagos energiasűrűsége w .

a) Időben és térben milyen hosszúságú lézerimpulzus? (1)

$$w = \frac{W}{A \cdot l}$$

$$A = \frac{d^2}{4} \cdot \pi$$

$$w = \frac{4W}{d^2 \pi l} \Rightarrow l = \frac{4W}{d^2 \pi w}$$

$$t = \frac{l}{c} = \frac{4W}{d^2 \pi c w}$$

b) Mekkora a lézerimpulzus teljesítménye? (1)

$$P = \frac{W}{t} = \frac{d^2 \pi c w}{4}$$

c) Mekkora a lézerimpulzusban az elektromos tér amplitúdója? (1)

$$W_{\text{átl}} = \frac{1}{2} W_{\text{max}} = \frac{1}{2} (W_{E_0} + W_{B_0}) \quad W_{E_0} = W_{B_0}$$

$$W_{\text{átl}} = \frac{1}{2} \cdot 2 W_{E_0} = W_{E_0}$$

$$W_{\text{átl}} = W_{E_0} = \frac{1}{2} \epsilon_0 E_0^2$$

$$\Rightarrow E_0 = \sqrt{\frac{2 W_{\text{átl}}}{\epsilon_0}}$$

Kifejtendő kérdések

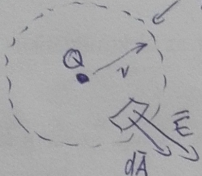
1. Írja fel a Gauss-törvényt matematikai alakban. (0,5) Fogalmazza meg a törvényt egész mondatban! (1) A Gauss-törvény alkalmazásával határozza meg egy ponttöltés elektromos tereét a töltéstől mért távolság függvényében! (1,5)

$$\oint \vec{E} \cdot d\vec{A} = \frac{Q}{\epsilon_0}$$
 Az elektromos tér zárt felületre vett integrálja megegyezik a zárt felület által ~~határolt~~ leszárt töltések $\frac{1}{\epsilon_0}$ - hordszával.

Felület: gömb
 → Mivel $\vec{E} \parallel d\vec{A}$
 → gömboszimmetria miatt $|\vec{E}|$ állandó a felületen
 → gömb felülete

$$\frac{Q}{\epsilon_0} = \oint \vec{E} \cdot d\vec{A} = \oint |\vec{E}| \cdot |d\vec{A}| = |\vec{E}| \oint dA = |\vec{E}| \cdot 4r^2 \pi$$

$$|\vec{E}| = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0 r^2}$$

2. Az Ampère-féle gerjesztési törvény alkalmazásával számítsa ki a mágneses indukció nagyságát egy N menetű, l árammal átjárt, A keresztmetszetű szolenoid belsejében! (1) Milyen közelítésekkel éltünk a számítás során? (1) Határozza meg a mágneses indukció fluxusát a tekercs belsejében! (0,5) Határozza meg a szolenoid önindukciós együtthatóját! (0,5)

$B=0$ ← zárt görbe

$\rightarrow$ Tekercsen kívül $\vec{B}=0$
 $\rightarrow$ Tekercsen belül $\vec{B}$ homogén

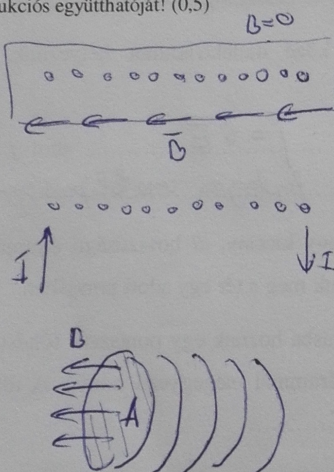
$$\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 \cdot \sum I = \mu_0 N I$$

$$\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = |\vec{B}| \cdot l = \mu_0 N I$$

$$|\vec{B}| = \frac{\mu_0 N I}{l}$$

$$\phi = \int \vec{B} \cdot d\vec{A} = |\vec{B}| A = \frac{\mu_0 N I A}{l}$$

$$L = N \frac{\phi}{I} = \frac{\mu_0 N^2 A}{l}$$

Kiegészítendő mondatok

Egészítse ki az alábbi hiányos mondatokat úgy a megfelelő szavakkal, szókapcsolatokkal, matematikai kifejezésekkel (skalár-vektor megkülönböztetés), hogy azok a Fizika2 tantárgy színvonalának megfelelő, fizikailag helyes állításokat fogalmazzanak meg!

1. A ... *Coulomb-törvény* ..... két, egymástól adott távolságra elhelyezkedő pontszerű töltés közti elektromos kölcsönhatást írja le.
2. Egy elektromosan töltött fémfelületen annál nagyobb a térerősség, minél ... *bisektr* ..... a felület görbületi sugara.
3. Az elektrosztatikus térben azért definiálható potenciálfüggvény, mert az elektrosztatikus tér ..... *konervatív* .....
4. Ha egy 1,5 V-os ceruzaelem pozitív pólusától a negatívig 3 C töltés mozog, az elem által végzett munka ..... *4,5 J* .....
5. Egy $\vec{E}$ elektromos térbe helyezett $\vec{p}$ momentummal rendelkező elektromos dipólra ható forgatónyomaték-vektor kifejezhető az ... $\vec{M} = \vec{p} \times \vec{E}$ ..... összefüggés segítségével.
6. Vákuumban összeállított kondenzátor fegyverzetei közé dielektrikumot helyezünk. A kapacitás ..... *ϵ_0* .....
7. A differenciális Ohm-törvény matematikai alakja ..... $\vec{j} = \sigma \vec{E}$ ....., ahol $\vec{j}$ az áramsűrűség, $\vec{E}$ az elektromos térerősség, σ pedig a ... *anyag fajlagos vezetőképessége* .....
8. A ... *Biot-Savart-törvény* ..... segítségével egy kicsiny, dl hosszúságú áramjárta vezeték szakasz által keltett mágneses indukciót határozhatjuk meg a tér egy adott pontjában.
9. Hosszú, egyenes, áramjárta vezető környezetében mozgásba hozunk egy pontszerű töltést. A töltés sebessége kezdetben párhuzamos a vezetékkel, az árammal megegyező irányú. A töltés távolodni kezd a vezetéktől. A töltés előjele ... *negatív* .....
10. Egy tekercs önindukciós együtthatója ..... *csökken* ..... ha a tekercs belsejébe diamágneses anyagot helyezünk.
11. A ... *Poynting-vektor* ..... megadja az elektromágneses tér által szállított energia áramsűrűségét.
12. Az elektromágneses hullámtér adott térfogatában az elektromos és a mágneses tér energiája ..... *egyenlő* .....